

Højmoseprojektet – Svanemosen

Velkommen til Svanemosen

Svanemosen er ét af i alt 7 områder som indgår i et stort projekt, der skal være med til at redde de sidste rester af højmose i Danmark. Højmoser er en helt speciel naturtype. Den upåvirkede højmose er uden træer og græs, og den får kun næring og væde ovenfra. Højmosen opbygges af lag af døde spagnummosser med et levende lag øverst. Sådan bliver mosen langsomt højere end det omgivende terræn - deraf navnet.

De nederste lag omdannes efterhånden til tørv. Højmoserne er en naturtype der gennem de seneste århundreder har været kraftigt på retur i Danmark. Årsagen er afvanding og tørvegravning. Der er nu så få højmoser tilbage, at der gøres en særlig indsats for at genskabe og bevare dem.

Fleer af højmoserne ligger indenfor de udpegede "Natura 2000-områder", og EU har bevilget økonomisk støtte i form af såkaldte "Life-midler" til at genskabe og pleje højmoser.

Den prægtige Stor Kejsers guldsmed. Der findes flere EF-habitatarter og rødlistede arter af guldsmede i Svanemosen.

Foto: Bent Carstensen

De 7 områder der er med i projektet.

Livet på højmosen

Højmoserne er hjemsted for en række plante- og dyrearter, der ikke træffes så mange andre steder. Det er her, du finder kærluld i tusindvis samt klokkeløng, benbræk, soldug og tranebær. Det er her du træffer farvestrålende sommerfugle som blåfugle og perlemorsommerfugle. Det er her bynkefuglen slår sine triller og bekkasinen bræger i den lyse nat, og det er her prægtige traner kan finde fred for rævne. I Svanemosen findes den sjældne birkemus.

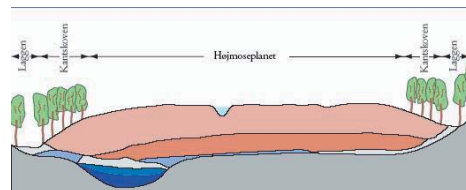
Aktiv højmose med masser af tørve-mos og benbræk (i forgrunden)
Foto: Westy Eshensen

Soldug
Foto: Jesper Ratjen

Her står du Svanemosen år 2004. De centrale partier af mosen er stadig relativt åbne, men under tilgroning med birk. Randområderne er bevokset med gammel birk.

Hvad er en højmose?

Tværsnit af en højmose. Det lysebrune tørvslag ligger så højt, at de ikke er i kontakt med grundvand eller drænvand fra omgivelserne. Derfor kan der ikke vokse træer på en aktiv højmose.

Hvad skal der ske i Svanemosen?

Vandstanden hæves ved hjælp af spunsere på tværs af de gamle afvandsgrafter.

Rydning af birkeskov og birkeopvækst i Svanemosen, kombineret med en vandstandshævning, vil gøre det muligt at genskabe en lysåben mose med indvandring af arter som er naturligt hjemmehørende. Hævning af vandstanden sker ved at blokere de gravede grøfter. Hævningen af vandstanden vil også medvirke til at beskytte de rester af den oprindelig højmose der stadig findes stedvist i området.

Højmoseprojektet i Svanemosen omfatter de ca. 120 ha statsejede dele af mosen. Projektet startede i januar 2005 og slutter i december 2009.

Fovsletgård, Fovslet skov og Svanemosen

Langt tilbage var både Fovsletgård, Fovslet skov og Svanemosen krongods under Koldinghus.

Efter salget af Fovsletgård tilbage i 1700 tallet forblev skov og mose under kronen - hvor det sammen med tilsvarende ejendom overalt i landet overgik til Statsskovvæsenet - senere under Haderslev statskovdistrikt.

Under de to verdenskrige i sidste århundrede virkede mosen i høj grad som energiforsyningskilde via tørvegravning. I perioder tjente skovdistriktet mere på tørv end på træ.

Under anden verdenskrigs var der om sommeren beskæftiget mere end 100 mennesker i mosen. Tørvene blev især solgt til de større byer - og helt til København.

Gravningerne efterlod et par større søer som i dag fremstår som meget smukke landskabslementer i den store mosenatur.

Hvis det nu planlagte projekt lykkes og bliver fulgt op - er der stor tro på at højmosen stabiliseres og over meget lang tid igen etableres. Områdets værdi som en naturperle vil i de kommende år blive større - og vi vil tilstræbe at "gelejde" befolkning ud til - og ind i denne særegne natur - som vi ikke på disse kanter har ret meget af.

Højmoseprojektet støttes af EU-LIFE, der er EUs støtteordning til miljø- og naturområder. LIFE-Natur støtter projekter, der bl.a. bidrager til oprettelsen af det europæiske netværk Natura 2000.

Natura 2000 er et økologisk netværk af beskyttede naturområder gennem hele EU. Netværket består af områder der er udpeget som habitat- og fuglebeskyttelsesområder.

Læs mere om projektet og højmoser på hjemmesiden: www.hoejmoseprojektet.dk